

A poesía: impresións dixitais

Rafa Villar

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

VILLAR, RAFA (2011 [1997]). “A poesía: impresións dixitais”. *Dorna*: 23, 85-92. Reedición en *poesiagalega.org*. Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura. <<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/888>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

VILLAR, RAFA (1997). “A poesía: impresións dixitais”. *Dorna*: 23, 85-92.

* Edición dispoñíbel desde o 6 de xuño de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

A POESÍA: IMPRESIÓNS DIXITAIS

Rafa Villar

1. No principio..., nas idades das idades do ser humano, foi a poesía. Eran tan grandes cousas que descubrir: a angustia, a beleza, o medo, a morte, o amor; e tantas, que sen a poesía o ser humano estaría aínda transido e derrotado no esforzo de asomar a cabeza e saír a respirar o mundo.

Pero que no principio fose a poesía, non nos dá dereito ningún a magnificar o seu valor, o cal é tan diverso como diverso é o xénero humano.

Con todo, de cando en vez, cómpre lembralo porque a poesía forma parte da memoria colectiva de todos, e a memoria colectiva é o humus dos nosos días.

2. Poesía despois de Auschwitz

Escribir poesía despois de Auschwitz (Theodor Adorno) é seguir apalpando os *auschwitzs* que vomita a Historia.

Esa poesía do apalpamento é tan necesaria como desnecesarias son a tortura, a guerra e a fame con que a fin do século XX (capitalismo e barbarie) continúa a obsequiarnos.

3. Os versos fanse con palabras, por iso non cabe ningunha palabra inocente, nin despistada, nin casual. As palabras en poesía deben ser impunes. Calquera outra posibilidade está abocada ao fracaso.

Nalgunhas ocasións coa impunidade é conveniente a aleivosía: o da nocturnidade xa depende de cada un, de cada unha; sobre todo, porque a noite é ás veces o paraíso e case sempre devecemos por morder na mazá.

4. Poesía como indagación

Presinto que a poesía, en realidade, é simple indagación. Indagación do ser humano en si mesmo, indagación do ser humano en relación co mundo e indagación na propia poesía, outro mundo no cal rexen leis e costumes diferentes.

E digo simple indagación cando debera dicir complexa indagación.

Así que, que ninguén se estrañe da chea de mans que se dedican a este labor de busca nun momento en que o ser humano semella tan perdido no gume da historia.

5. Digamos que a poesía non quere dicir, a poesía di.

Esta é unha verdade pola que ten que comezar o lector. Se este, ademais, é poeta, a verdade devén absoluta.

Preguntarse, pois, o que quere dicir tal poema é traizón, á parte de rozar o absurdo. O que conta son os efectos en nós: canto máis demoledores, menos quere dicir o poema e máis di.

6. Decantarse en poesía é máis que un acto de fe: é unha necesidade.

A poesía non decantada sabe a cervexa sen alcol, a café sen cafeína, a leite descremado; quer dicir, a poesía non decantada carece de sabor.

Nestes tempos de consumismo e de produtos *light* que a poesía sucumba á laxitude paréceme un luxo enorme.

E cando a poesía se converte en luxo, os poemas e os poetas son ornamentación burguesa, tan próxima ás veces da cursilería e o mal gusto.

Por outra banda, a decantación non debe rifar coa calidade estética. É máis, por aí é por onde debe comezar a decantarse a poesía: o compromiso estético, ese que linda coa ética como a maré o fai coa area da praia.

7. Estética da recepción

A recepción do lector/a: o seu onanismo por riba de calquera lectura doutro; o seu fetichismo, a poesía como obxecto estético, persoal e intransferíbel; o seu erotismo.

Outra recepción do lector/a: escribir, reescribir a vida. Levamos miles de anos a facelo, e que se saiba ninguén protestou.

8. A un poema o lector quérelle pedir, cando menos, hospitalidade. Non por conmiseración senón por respecto.

Aínda que o tempo non se calcule polos minutos dunha clepsidra, pasa inexorable e fere.

Que lector e poeta case nunca se poñan de acordo nisto pertence á esencia mesma do feito poético, á esencia e á contemporaneidade do feito poético.

9. O poeta é un deus, a poesía tampouco.

Cómpre ser ateo practicamente contra nós mesmos, senón ¿que lle queda ao lector?

¿Eleva os poemas á categoría de sagradas escrituras?

10. Poesía daltónica

Ás veces penso que os poetas deberíamos ser máis *daltónicos*, pero daltónicos de Roque Dalton, ese salvadoreño que viviu para escribir poesía e para facer dúas ou tres revolucións. Aínda que ao final, namorouse demasiado cedo da morte (ou a morte demasiado cedo del) e só puido escribir un feixe de tremelentes poemas e facer media revolución.

11. Poesía mañá

Da poesía de hoxe só unha pouca será poesía de mañá. Isto non é unha revelación senón, máis ben, algo doado de constatar.

A certeza de sabelo non nos debe levar á inanición, xa que o verdadeiro perigo é querer escribir para a inmortalidade, a cal cando se alcanza xa é demasiado tarde.

O realmente certo é que, se cadra máis que nunca, escribimos para hoxe, polo que cómpre poñerse mans á obra.

12. En poesía eu son (como mínimo) dous: son lector e son autor. Máis limitado sendo este e máis versátil sendo aquel.

Como poeta son mergullador con escafandro e tempo controlado; como lector, a miña inmersión é libre e a pleno pulmón, até que non resista o frío, a presión ou a falta de ar.

Sendo dous, ás veces non sei ben en que sitio estar: no das palabras mastigadas ou no das que agardan.

Sendo dous, dúas son as fames e dúas as ganas de as saciar.

13. Teoría das xeracións poéticas (1)

Non sei ben a que xeración me tería que sumar.

Só teño claro que me gustaría pertencer á do poeta que escribiu: *Sen meu amigo manha'eu senlheyra / e sol non dormen estes olhos meus* (Juyan Bolseiro), xa hai máis de 600 anos.

14. O movemento pendular do poema. O seu ritmo cíclico entre o que expresa e o que agocha.

O lector terá que ser fiel a esa lei para cativalo e para se deixar cativar.

Soamente o poeta pode crebar o movemento e suspender, por un intre, o ciclo. Soamente el se pode acazapar tras a sombra da súa linguaxe. Soamente el estiñará as feridas producidas.

15. A poesía que gusta: fascina, seduce, cega, encanta, enfeitiza, engaiola, atrae, enmeiga, incumbe. Aí, na incumbencia, diferenciamos a poesía que gusta de verdade da que só gusta. Ese leve matiz é o camiño que vai entre o contemplar abraiado unha escultura e o poder tocala.

16. A poesía é unha.

Os poetas o que fan é exfoliala en linguas, tempos e países, ou sexa, en poemas.

A pesar de todo, a poesía non mingua nin deixa de ser maiúscula. Tampouco cando é minada ou sometida á profanación.

17. Sinto a poesía fronteira entre a linguaxe e o baleiro.

A poesía desángrase de palabras e de silencio. Esa tensión é a que estremece o poeta e a que o leva a *dicir* (ás veces, a dicirse a si mesmo, aínda que se negue).

Pero o poeta é mortal: a poesía non.

A poesía é tamén fronteira entre vida e morte, entre o espacio e a nada, e o poeta sabe que ten que aproveitar calquera oportunidade para fuxir máis alá do seu eu fronteirizo.

18. Poesía exacta

A exactitude das palabras: aí radica o poema. Pero só se as palabras teñen vida.

A exactitude das palabras require (cómpre non o esquecer) que a vida non sexa tomada como unha traizón, cousa que vai reducindo o número de poemas existentes. Dá medo pensar que un día, en lugar de poemas, nos ergamos cun feixe de palabras focas e vas, impostoras de tanta vida e de tanto universo.

Unha última nota ao respecto: é ben que a poesía exacta non atrase nin un segundo.

19. Perniciosidade finisecular das palabras: os revolucionarios do século son chamados, nos derradeiros días deste, conservadores.

A poesía debería actuar, pero actuar de contado.

20. Inflexión na crítica (con Buñuel ao fondo)

Ían dous críticos pola rúa e ante tamaña provocación...

21. Poesía instantánea

Poesía do instante: ese verso, esa imaxe que de súpeto nos sacode. Eu creo nela.

A miña poesía bebe máis desas augas en fervenza que dos remansos en que estas sacrifican pureza por quietude. Seguramente, as augas en fervenza atragoen o sedento e só as dos remansos calmen de verdade a sede. Mais eu son animal perennemente sedento.

Aínda así, á poesía do instante véxolle unha grande inconveniencia: que este, o instante, xorde sen avisar (en calquera rúa, segundo ou postura) e en múltiples ocasións é tan fugaz que o perdemos para sempre.

Teño para min que desta maneira se perden os mellores versos –por preguiza de non os apuntar ou memorizar–. (¡Así de certo se me perderon os meus mellores versos!).

¡Ah! A diferenza da fotografía instantánea, a poesía do instante non sae coa polaroid.

22. Perpetrando a poesía

Perpetradores de poesía, deste xeito se tiñan que chamar os poetas. Outra volta a imprescindíbel aleivosía para construír poemas.

Perpetrar: velaí o verbo, velaí o risco, velaí o reto. Cando te atrapen, lembra que a delación só se debe deixar para casos extremos, nos que o verdugo sorría baixo a caparuzo.

23. Un poeta, unha poeta, ao máximo que chega é a alugar as palabras, as cales non lle pertencen nin por casualidade. Nin sequera aquelas que pensa que crea, ben como signo, ben como arma.

O poeta, a poeta, asume o seu papel de arrendatario da linguaxe. (Que o prezo do alugueiro sexa baixo non se tomará como escusa).

24. Teoría das xeracións poéticas (2)

Matar o pai. Esnaquízalo e enterralo con cal vivo, para que a única lembranza que nos deixe sexan os versos que nos unxiron.

25. Poesía e propaganda

Non convén confundir a poesía coa propaganda.

Esta invade a nosa vida sen o permiso de ninguén. O capitalismo, cos seus gobernos e os seus exércitos, busca, a través da propaganda, a alienación.

A poesía, xusto ao contrario, busca a emancipación.

26. En poesía, a propiedade privada está abolida, e contra quen ouse comezar as privatizacións levantarase un muro de proclamas, e non haberá pacto social posíbel.

27. Poesía á esquerda

O corazón, do lado esquerdo. A cabeza, do lado esquerdo. A poesía, tamén do lado esquerdo.

E cómpre saír á rúa e dicilo. Saír á rúa e dicilo.

28. Poesía como oración

A poesía é a oración dos débiles; a miña oración seguro.

É tamén a única oración pronunciada polos que sabemos que Deus sabe que xa non ten razón de existir.

29. A poesía, a arte en xeral, non se constrúe cos simples alicerces das ideas máis xustas. Iso paréceme demostrado. Como tamén me parece demostrado que, renunciando a esas ideas máis xustas, tampouco non se constrúa a poesía.

E é que a poesía vai un pouquiño máis alá do mundo das ideas.

Sería ben seguirmos explorando.

30. Dualidade poética

O eu que escribe a miña poesía o máis seguro é que non sexa realmente eu. Ese 1º eu do que falo é unha pantasma que vaga no infinito e que, cando lle chega o momento, acode á chamada e ocupa o seu lugar na trincheira. É un eu que nace de si mesmo, dos seus afáns, dos seus devezos, da súa dor, do seu cansazo, da súa furia, do seu amor. É un eu que se cita coas palabras e, por elas e a través delas, é como vai esquecendo a súa invisibilidade e aparece nu ante o mundo.

Ese eu quizais non teña os meus ollos, nin o meu rostro, nin as miñas mans, nin a miña voz, pero a min non deixa de me lembrar a imaxe dese home que o espello me devolve cada mañá.

31. A poesía morrerá, sen posibilidades de resurrección, o día en que comece a ser usada como narcótico.

Ese día, en vez de poemas, escribiremos culpas.

32. Amor e poesía (1)

Entre amor e desamor, é esta segunda posibilidade a que se nos revela con máis potencialidade para a poesía.

O desamor é profundo, ferinte, enorme e precisa de palabras, de moitas palabras, para tanta coita.

O amor, malia poder ser igual de profundo, ferinte e enorme, precisa, sobre todo, de xestos. Nel as palabras son pleonasma.

33. Amor e poesía (2)

A poesía de amor está necesitando de novas linguaxes, porque hai poemas que parecen sacados dun tratado de boas maneiras ou tinxidos dunha única suor.

No amor hai transgresión, tigritude e moito, moito risco. Cómpre buscar unha linguaxe que expreso iso, que transforme en palabras os xemidos, que faga dunha folla branca un fragmento de pel que acariciar.

O simple intento de dar con esa linguaxe sen dúbida que terá algunha recompensa.

34. Poesía do século XXI

A estas alturas, o século XX xa nos permite que contemplemos, que observemos atentamente toda a poesía que veu gardando, que non foi pouca e que estivo marcada, para ben e para mal, polos movementos de vangarda de comezos de século e mais polos xenios que foron xurdindo co transcorrer dos seus anos.

Pero o século XXI non nos vai permitir o sermos observadores da súa poesía. É máis, é seguro que nos pida intervención e non estatismo. Así que, quen queira desembarcar que o diga, que aínda está a tempo.

35. Disociar poesía e vida é de extrema necesidade.

Cando poesía e vida se confunden de vez, o resultado non son poemas, son biografías e, no peor dos casos, crónica rosa.

E tampouco non se trata de caer na esquizofrenia e construír dous mundos, cando habitar un xa require esforzos importantes.

É só que poesía e vida sexan anverso e reverso da mesma folla do libro da historia, intimamente unidas pero, ao cabo, dúas páxinas desa folla.

36. Poesía e revolución

Transformar a realidade coa poesía é, queirámolo ou non, quimérico.

O único xeito de lograr de vez a transformación deste estado de cousas que chamamos realidade é a acción revolucionaria.

Desde a ascensión desta é desde onde a poesía si pode (e debe) comezar a actuar, aínda que só sexa en labores de retagarda.

37. Poesía en tres des (DDD)

Asociar poesía a desesperanza, a desacougo e mais a desamor é abondo limitado, pero é real.

Dos milleiros de poemas que produciu a historia, a maior porción deles levan eses ingredientes de dixestión pouco agradecida.

Nin todo o bicarbonato do mundo poderanos aliviar de tales bocados. E falo agora como lector, lector que alimenta voraz a súa úlcera de estómago até o xaxún e a fame.

38. Ser poeta

Poeta é sempre adxectivo (gracias, John Berger) e non estou a falar dunha cuestión simplemente gramatical.

39. Poesía retrospectiva

Recuperar as primeiras palabras, o seu ton suicida, o seu ritmo torpe, a súa espesura.

Volver aos versos primixenios, os que nos fixeron hoxe. Regresar ao lume aquel.

Mirar para atrás é un interesante exercicio de humildade poética: quedar aí é vivir/morrer de nostalxia.

40. Un reto para mañá e tamén para onte: arrastrar a gramática da poesía, desterrala do seu paraíso por meter unha trincada na mazá prohibida.

Na poesía ficará só a serpe, que enroscará as palabras até as facer árbores ou poemas dun edén en que reine o pecado.

*[Relatorio lido no Encontro de Escritores/as Novos/as,
o día 7 de decembro de 1996]*